

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa A. L. i D. L. przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym 12 kwietnia 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z 10 maja 2022 r., sygn. akt V Ca 546/19,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie w jakim ta dotyczy pkt I.2 zaskarżonego wyroku;**
- 2. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Pozwana Bank S.A. z siedzibą w W. wywiodła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 10 maja 2022 r., wydanego w sprawie z powództwa A. L. i D. L. o zapłatę.

Jako przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania skarżąca wskazała rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych dotyczące zastosowania art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 2 ustawy - Prawo bankowe, przy wykładni umów kredytów denominowanych do waluty obcej, stanowiących podtyp umowy kredytu, obecnie wymieniony w art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy - Prawo bankowe, a przed wejściem w życie tego przepisu powszechnie stosowany w obrocie, przewidujących, że kwotę kredytu stanowi określona kwota franków szwajcarskich, a jednocześnie przewidujących, że obydwie strony zobowiązane są do spełnienia świadczeń w złotych polskich, w wysokości określonej przez przeliczenie franków szwajcarskich na złote, z zastosowaniem określonych w umowie klauzul przeliczeniowych, zwanych denominacyjnymi (ewentualnie indeksacyjnymi lub waloryzacyjnymi).

Oprócz tego skarżąca podniosła, że jego stanowisko przyjęte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, oznacza uznanie, że w konsekwencji stwierdzenia bezskuteczności czynności prawnej w postaci umownego potrącenia wzajemnych wierzytelności stron, kwota objęta potrąceniem powinna być uznana za świadczenie (art. 353 § 2 k.c.) spełnione przez powodów na rzecz pozwanej, co – jej zdaniem – świadczy o oczywistej zasadności składanej skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało odrzucić skargę kasacyjną w zakresie odnoszącym się do pkt. I.2 zaskarżonego wyroku, ponieważ jego treścią jest oddalenie powództwa w pozostałej części, a zatem rozstrzygnięcie korzystne dla pozwanego. Pokrzywdzenie wydanym orzeczeniem (*gravamen*) jest bowiem przesłanką dopuszczalności każdego środka zaskarżenia. Jeżeli zatem skarga kasacyjna odnosi się do innego orzeczenia niż niekorzystnie rozstrzygającego o żądaniu strony, podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 listopada 2016 r., IV CSK 220/16 oraz z 15 stycznia 2015 r., IV CSK 137/14).

Odnosząc się zaś do skargi w pozostałym zakresie należy zważyć, że Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła. Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (zob. m.in. postanowienia SN z 11 stycznia 2022 r., II PSK 193/21; oraz z 20 stycznia 2022 r., I CSK 790/21).

Przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest natomiast wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni. Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej. Skarżący powinien uzasadnić tę oczywistość, wskazując jedynie na

argumenty mieszczące się w zakresie kognicji Sądu Najwyższego. Nie może więc powoływać się na wadliwość ustaleń faktycznych, ani opierać na innych faktach niż stanowiące podstawę rozstrzygnięcia. (zob. np. postanowienia SN z 11 stycznia 2022 r., II USK 384/21; z 22 grudnia 2021 r., II CSK 390/21; z 31 maja 2021 r., III CSK 152/20; z 13 maja 2021, III USK 103/21 oraz z 9 marca 2021 r., IV CSK 412/20).

Kwestie poruszane przez skarżącego zostały już wyczerpująco wyjaśnione w orzecznictwie SN i TSUE i obecnie nie wymagają dalszej analizy. Podstawą zaskarżonego orzeczenie było uznanie postanowienia umowy kredytu za abuzywne. Przesłankami stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej są natomiast: brak indywidualnego uzgodnienia postanowienia umownego, jego sprzeczność z dobrymi obyczajami, rażące naruszenie interesów konsumenta. Badanie istoty stosunku prawnego kredytu nie należy zatem do tych przesłanek, nie wiąże się zatem bezpośrednio z podstawami wydania orzeczenia w sprawie. Stwierdzenie nieważności umowy wynikało natomiast następczo z usunięcia postanowień niedozwolonych z treści umowy. Po dokonaniu tego zabiegu sąd ocenił, że w pozostałym zakresie dalsze wykonywanie umowy nie było możliwe. Instytucja klauzul abuzywnych jest szczególną instytucją prawa ochrony konsumenta, odnosi się do wszelkich umów zawieranych przez konsumenta z profesjonalistą niezależnie od ich rodzaju i natury.

W wyroku z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, TSUE podkreślił natomiast, że art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Pogląd ten TSUE podkreślił także w wyroku wydanym w połączonych sprawach C-80/21 – C-82/21, wskazując że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten

pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego. Kwestie były również przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego, w tym kwestie te były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, uchwała z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

W oparciu o przytoczone wyżej orzecznictwo TSUE rysuje się zatem zasada, zgodnie z którą w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej lub jej fragmentu, w sytuacji gdy nie istnieje możliwość dalszego wykonywania umowy, nieważność powinna zostać orzeczona co do zasady. Ocena zaś, czy umowę można dalej wykonywać po usunięciu postanowienia uznanego za niedozwolone należy do sądu rozpoznającego sprawę i wynika z wykładni konkretnej umowy zawartej przez strony. Problem waluty, w jakiej wyrażone jest świadczenie główne nie ma zatem charakteru jurydycznego, a należy do ustaleń konkretnej sprawy, określanych po dokonaniu wykładni postanowień umownych. W szczególności umowa kredytu może odmiennie lub w taki sam sposób uwzględniać mechanizm przeliczania świadczeń kredytobiorcy i kredytodawcy, wyrażonych pierwotnie w walucie polskiej lub obcej oraz do różnego stopnia umożliwiać ich spełnienie w drugiej z wymienionych walut.

Jednocześnie przesłankami stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej są: brak indywidualnego uzgodnienia postanowienia umownego, jego sprzeczność z dobrymi obyczajami, rażące naruszenie interesów konsumenta. W przepisie tym zatem nie przewidziano uzależnienia orzeczenia w przedmiocie abuzywności od indywidualnych cech konsumenta, takich jak poziom jego wykształcenia lub zakres doświadczenia, z kolei konieczność oceny postanowień umownych na chwilę zawarcia umowy jednoznacznie wynika zarówno z orzecznictwa TSUE, jak i Sądu Najwyższego.

W aktualnym stanie judykatury wskazana przez skarżącego rozbieżność już nie występuje, bowiem na tworzącą się linię orzeczniczą wpłynęło znacząco

opisane wyżej orzecznictwo TSUE, z którego wynika zakaz zastępowania klauzul niedozwolonych innymi postanowieniami wywodzącymi się z przepisów prawa dyspozytywnego.

Natomiast występowanie w sprawie dwóch niezależnych od siebie roszczeń zostało przesądzone w uchwale SN z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, zgodnie z którą stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu.

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną w części, w której przedmiot zaskarżenia obejmuje oddalenie powództwa w pozostałym zakresie, w pozostałej zaś części na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy nie rozstrzygał wobec braku wniosku o ich zasądzenie obejmującego postanowienia w przedmiocie odrzucenie skargi lub odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania.

[SOP]

[a!]